

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 41/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 19/2022 vp
- hallintovaliokunta HaVL 17/2022 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 8/2022 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 34/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hankepäällikkö Emilia Sormunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Aku-Petteri Korhonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Eetu Komsa, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- johtava asiantuntija Päivi-Maria Virta, Liikenne- ja viestintävirasto
- asiantuntija Johanna Linna, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava lakimies Teija Miller, Finanssiala ry
- johtava asiantuntija Ilari Kallio, Kaupan liitto ry
- lakimies Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- juridinen asiantuntija Johanna Haapiainen-Makkonen, Medialiitto ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Veera Florica Rajala, Vammaisfoorumi ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

- liikenne- ja viestintäministeriö
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- Näkövammaisten kirjasto Celia
- Invalidiliitto ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Näkövammaisten liitto ry
- Suomen Yrittäjät ry
- Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma
- Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry
- yliopistonlehtori Pauli Rautiainen

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista sekä muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia, digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, hätäkeskustoiminnasta annettua lakia sekä liikenteen palveluista annettua lakia.

Uudessa laissa säädettäisiin esteettömyysvaatimuksista, joita tulee noudattaa, kun talouden toimija saattaa markkinoille lain soveltamisalaan kuuluvan tuotteen.

Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia ehdotetaan sovellettavaksi uuden lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset eräiden digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta. Saavutettavuus on esteettömyyttä digitaalisissa palveluissa eli verkkosivustoissa ja mobiilisovelluksissa sekä niihin liittyvissä toiminnallisuuksissa.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia niin, että siinä säädettäisiin jatkossa sähköisen viestinnän palvelun ja audiovisuaaliseen mediapalveluun pääsyn esteettömyydestä.

Hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin lisättäisiin yleiseen hätänumeroon vastaamista ja numeron esteettömyyttä koskevat säännökset. Hätätekstiviestiä ja hätätekstiviestin käyttäjärekisteriä koskeva sääntely kumottaisiin.

Liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia liittyen tietojen tarjoamiseen esteettömistä liikennepalveluista.

Ehdotetulla uudella lailla sekä muihin lakeihin tehtävillä muutoksilla pantaisiin kansallisesti täytäntöön tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Esityksen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta tiettyjen tuotteiden ja palvelujen esteettömyyttä parantamalla. Esteettömyysvaatimuksia sovellettaisiin sekä julkisiin että yksityisiin toimijoihin, kun nämä tarjoavat esteettömyyttä koskevan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia tuotteita tai palveluja kuluttajille.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.6.2022. Hätäkeskustoiminnasta annettu laki on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 28.6.2025.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Ehdotetut muutokset liittyvät tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 (jäljempänä esteettömyysdirektiivi) kansalliseen täytäntöönpanoon. Esteettömyysdirektiivi edellyttää, että direktiiviin perustuvia kansallisia säännöksiä sovelletaan jäsenmaissa 28.6.2025 alkaen.

Esteettömyysvaatimuksia on tarkoitus soveltaa sekä julkisiin että yksityisiin toimijoihin, kun nämä tarjoavat esteettömyyttä koskevan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia tuotteita tai palveluja kuluttajansuojalaissa (38/1978) tarkoitetuille kuluttajille.

Hallituksen esityksessä todetun mukaisesti tuotteiden ja palvelujen esteettömyyssäätelyn vahvistaminen ja yhtenäistäminen tukee markkinoiden toimivuutta ja varmistaa esteettömien tuotteiden ja palvelujen liikkuvuutta ja saantia koko EU:n alueella. Samalla edistetään esteettömien tuotteiden innovaatiota ja niiden tuottamiseen liittyvää työllisyyttä ja talouskasvua. Esityksessä on päädytty pitäytymään esteettömyysdirektiivin soveltamisalan laajuudessa, koska kyseessä on sisämarkkinoita harmonisoiva direktiivi.

Esteettömyysdirektiivi ja siihen liittyvä kansallinen lainsäädäntö edistävät osaltaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa. Esteettömyyttä edistämällä vahvistetaan vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Esteettömyysdirektiivin täytäntöönpanolla parannetaan merkittävästi yhdenvertaisuutta ja edistetään erityisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuutta itsenäiseen asiointiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja kannatettavana. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Muiden valiokuntien lausunnot

Talousvaliokunta on saanut asiassa liikenne- ja viestintävaliokunnan (LiVL 19/2022 vp), hallintovaliokunnan (HaVL 17/2022 vp) sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan (TyVL 8/2022 vp) lausunnon. Kaikissa lausunnoissa pidetään esteettömyyden ja vammaisten henkilöiden yhdenvertaisten oikeuksien edistämistä erittäin tärkeänä ja puolletaan ehdotettujen lakien hyväksymistä.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Talousvaliokunta toteaa, ettei näiden lausuntojen perustella ole tullut esiin seikkoja, jotka edellyttäisivät muutoksia ehdotettuihin pykäliin. Valiokunta viittaa yleisesti lausunnoissa esitettyihin huomioihin ja yhtyy näkemyksiin siitä, että ehdotetun lainsäädännön toimeenpanoon ja valvontaan on varattava riittävät resurssit.

Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa (PeVL 34/2022 vp) ja ottanut lausunnonaan kantaa erityisesti lailla säätämisen vaatimuksesta johtuviin muutostarpeisiin sekä ehdotettuun sähkökirjan määritelmään. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella lakiehdotuksia on kuitenkin syytä muuttaa säännöksissä käytetyn viittaustekniikan sekä asetuksenantovaltuuden täsmentämisen vuoksi.

Talousvaliokunta ehdottaa lakeihin muutoksia perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta yksityiskohtaisissa perusteluissa ilmenevin tavoin. Talousvaliokunta käsittelee myös muita perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyviä näkemyksiä jäljempänä tässä mietinnössä.

Rakennettu ympäristö

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että talousvaliokunnan on syytä varmistua ehdotetun sääntelyn asianmukaisuudesta esteettömyysdirektiivissä asetettujen velvoitteiden kannalta ja kiinnittää erityistä huomiota rakennetun ympäristön esteettömyyteen.

Talousvaliokunta toteaa, että esteettömyysdirektiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää kansallisten olosuhteiden mukaan, onko rakennetun ympäristön, jota käyttävät direktiivin soveltamisalaan kuuluvien palvelujen käyttäjät, täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset, jotta mahdollisimman moni vammaisen henkilö voi käyttää niitä.

Rakennetun ympäristön osalta on lainvalmistelussa tunnistettu kolme toteuttamisvaihtoehtoa (HE s. 99—102). Valmistelussa on päädytty siihen ratkaisuun, ettei rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia oteta tässä vaiheessa mukaan hallituksen esitykseen, vaan asiasta on tarkoitus päättää myöhemmin. Tämä johtuu saadun selvityksen mukaan siitä, että velvoitteet rakennetulle ympäristölle on määritelty direktiivin liitteessä varsin yleisellä tasolla vaatimuksenmukaisuuden osoittamisen ja valvonnan kannalta. Ne velvoittavat esteettömyyden huomioon ottamiseen, mutta eivät määrittele tarkkoja kriteerejä tai anna esimerkkejä velvoitteet toteuttavista hyväksyttävistä ratkaisuista. Tämän takia vielä ei ole voitu arvioida, miten esteettömyysdirektiivin liitteen III vaatimukset lopulta vaikuttaisivat kansalliseen lainsäädäntöön.

Rakennetun ympäristön osalta työtä jatketaan näin ollen erillisenä hankkeena ja yhteistyössä erisidosryhmien kanssa. Ratkaisu on tehty esteettömyysdirektiivin mahdollistaman kansallisen liikumavaran puitteissa, ja talousvaliokunta pitää asian siirtämistä erilliseen jatkovalmisteluun tarkoituksenmukaisena. Liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunnossaan kiirehtinyt asian selvittämistyötä.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Sähkökirja

Digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain, jäljempänä digipalvelulaki, 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi sähkökirjan määritelmä. Säännösehdotuksen 12 kohdan mukaan sähkökirjalla tarkoitetaan kuluttajalle tarjottavaa teksti- tai graafisessa muodossa olevaa tiedostoa tai tiedostojen kokonaisuutta, joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella. Saadun selvityksen mukaan määritelmä ei rajaa mitään tiedostomuotoa pois ja sähkökirja voi sisältää myös ääntä, mutta pelkästään äänikirjaa sähkökirjan vaatimukset eivät esteettömyysdirektiivin tavoitteen mukaisesti koske.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan pitävänsä jossain määrin ongelmallisena, että sähkökirjan määritelmä on sidottu ehdotuksessa pysyvään tunnisteeseen etenkin, kun hallituksen esityksen mukaankaan varsinaista virallista pysyvän tunnisteeseen sähkökirjoille myöntävää palvelua ei ISBN-tunnuksen laajasta tosiasiallisesta käytöstä huolimatta ole olemassa. Näin olleen perustuslakivaliokunta katsoo, että talousvaliokunnan on syytä tarkastella mahdollisuutta laajentaa sähkökirjan määritelmää. Myös useissa talousvaliokunnan asiantuntijalausunnoissa on otettu kantaa sähkökirjan määritelmään ja katsottu, että tunnisteella voi olla soveltamisalaa rajaava vaikutus.

Talousvaliokunta toteaa, että esteettömyysdirektiivin 3 artiklan 41 kohdan mukaan sähkökirjoilla ja niiden lukemiseen tarkoitetuilla ohjelmistoilla tarkoitetaan direktiivissä palvelua, jolla tarjotaan digitaalisia tiedostoja, joilla kirjan sähköinen versio välitetään siten, että sitä voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja siinä voidaan navigoida, sekä ohjelmistoa, muun muassa sellaisia mobiililaitte pohjaisia palveluja, mobiilisovellukset mukaan lukien, jotka on tarkoitettu kyseisten digitaalisten tiedostojen käsittelyyn, lukemiseen ja käyttöön ja niissä navigointiin, lukuun ottamatta ohjelmistoa, joka kuuluu 42 alakohdan määritelmän eli sähköisen lukulaitteen soveltamisalaan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sähkökirjan määritelmää on tarkennettu hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa lausuntokierroksen jälkeen. Erityisesti voimassa olevan digipalvelulain rakenne ja systematiikka on vaikuttanut siihen, miten sähkökirjan määritelmä ja sähkökirjan tarjoaminen digitaalisena palveluna on tuotu digipalvelulain tasolle. Digipalvelulaissa määritellään sähkökirja (tuotteena), mutta esteettömyysdirektiivin logiikan mukaisesti sähkökirjan tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee olla vaatimusten mukaista. Tämä voimassa olevan lain systematiikka vaikuttaa siihen, että määritelmä ei ole täysin yhtenevä esteettömyysdirektiivin kanssa.

Talousvaliokunta toteaa, että saavutettavuusvaatimusten piirissä on tiedostomuodosta riippumatta sähkökirja, joka välitetään digitaalisena tiedostona niin, että sitä voidaan käsitellä, lukea, käyttää ja siinä voidaan navigoida. Myös lukuaikapalvelu, jossa sähkökirja julkaistaan, on digitaalinen palvelu, ja sen tulee täyttää digipalvelulain 3 a luvun ja digipalvelulain perusteella annettavan asetuksen vaatimukset.

Hallituksen esityksessä on todettu, että lakimuutoksen vaikutukset tulevat kohdistumaan sähkökirjojen koko tuotantoketjuun. Valiokunta korostaa hallituksen esityksessä todetun tavoin tarvetta ulottaa viestintää ja koulutusta kaikkiin tuotantoketjun toimijoihin. Kaikkien toimitusketjussa

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

mukana olevien tulee tunnistaa oma roolinsa sähkökirjan saavutettavuusvaatimusten täyttämises-

sä. Talousvaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että säännöksen viittaus pysyvään tunnisteeseen ei tarkoita yksinomaan ISBN-tunnusta, vaan se voi olla myös muu pysyvä tunniste, jolla sähkökirja yksilöidään. Valiokunnan asiantuntijalausunnossa todetaan, että teosten ja teoskappaleiden yksilöinti ja laadukas metadata julkaisujen ominaisuuksista on tärkeä osa tekijänoikeusjärjestelmän digitalisaatiota. Esteettömyysvaatimusten täyttävät sähkökirjat on mahdollista varustaa yksilöivillä tunnisteilla, jolla edistetään erilaisten julkaisujen, kuten sähkökirjojen, löydettävyyttä ja sitä kautta saavutettavuutta. Pysyvän tunnisteen hankinta tai hankkimatta jättäminen ei saa olla riippuvainen siitä, tullaanko saavutettavuusvaatimuksia noudattamaan vai ei. Valiokunta toteaa, ettei ehdotettuun sähkökirjan määritelmään sisältyvää pysyvän tunnisteen käsitettä ole tarkoitettu tulkittavaksi sähkökirjan määritelmän kavennuksena.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon ja saatujen asiantuntijalausuntojen johdosta talousvaliokunta ehdottaa kuitenkin pysyvää tunnistetta koskevan maininnan poistamista määritelmästä. Muutoksesta huolimatta talousvaliokunta yhtyy liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa esitettyyn näkemykseen, että sähköisen kirjan määritelmän vaikutuksia on syytä seurata.

Kohtuuton rasite

Esteettömyysdirektiivi velvoittaa esteettömyysvaatimusten noudattamiseen vain siinä määrin kuin niiden noudattaminen ei aiheuta kohtuutonta rasitetta talouden toimijalle eikä edellytä tuotteiden ja palvelujen muuttamista siten, että niistä tulisi perustavanlaatuisesti erilaisia. Hallituksen esityksen mukaan kohtuuttomaan rasitteeseen on mahdollista vedota, jos esteettömyysdirektiivin liitteen VI asettamat edellytykset täyttyvät. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta talousvaliokunta ehdottaa kohtuutonta rasitetta koskevien säännösten täsmentämistä siten, että eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain 7 §:n 2 momentista, digipalvelulain 10 d §:n 2 momentista ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 f §:n 3 momentista poistetaan viittaus esteettömyysdirektiivin liitteeseen VI.

Kohtuuttoman rasitteen arviointi on kokonaisuus, jossa arvioinnin perusteet jakautuvat esteettömyysdirektiivin liitteen VI mukaisesti kolmeen osa-alueeseen: 1) Esteettömyysvaatimusten noudattamisen kustannukset suhteessa tuotteen valmistamisesta, jakelusta tai maahantuonnista tai palvelun tarjoamisesta talouden toimijoille aiheutuviin kokonaiskustannuksiin; 2) Esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannukset suhteessa talouden toimijan nettoliikevaihtoon; 3) Talouden toimijoiden kustannus-hyötyarviot, joissa otetaan huomioon myös tuotantoprosessit ja investoinnit, verrattuna arvioon vammaisille aiheutuvasta hyödystä ottaen huomioon tietyn tuotteen tai palvelun käytön määrä ja käyttötiheys.

Kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota vain, jos direktiivin mukaiset perusteet täyttyvät. Oikeutetuksi perusteeksi ei ole katsottava sitä, että talouden toimija tai palvelun tarjoaja ei pidä asiaa tärkeänä, kuten ei myöskään ajan tai tiedon puutetta. Talouden toimijan tulee perustella vetoaminen kohtuuttomaan rasitteeseen ja dokumentoida arvio. Vaatimukset tulee täyttää heti, kun edellytyksiä vedota kohtuuttomaan rasitteeseen ei enää ole. Lisäksi on huomioitava, että kohtuuttomaan rasitteeseen ei voi vedota koko tuotteen tai palvelun osalta, vaan vain tietyn yksittäisen vaa-

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

timuksen osalta. Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen on aina poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan tuote tai palvelu on esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimusten mukainen.

Talousvaliokunta toteaa, että digipalvelulain 3 a luku on lisäsääntelyä voimassa olevaan sääntelyyn nähden. Kaikkien digipalvelulain soveltamisalaan kuuluvien palvelujen tulee siis täyttää lain 3 luvun vaatimukset, ja lisäksi 3 a luvun mukaisten palvelujen tulee täyttää uudet 3 a luvun mukaiset lisävaatimukset. Lisävaatimusten osalta voi vedota 3 a luvun mukaiseen perustavanlaatuiseen muutokseen, ja lisäksi voi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen sen mukaan, mitä 3 a luvussa säädetään.

Pankki- ja rahoituspalvelut

Talousvaliokunnan asiantuntijalausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että finanssialaa koskevan erityislainsäädännön ja esteettömyysdirektiiviä koskevan yleislainsäädännön vaatimukset voivat olla keskenään ristiriitaisia. Näin ollen esimerkiksi digipalvelulakiin ehdotetun 10 c §:n ymmärrettävyys- ja kielitasovaatimuksen soveltaminen sellaisiin finanssipalveluihin, joita koskevat yksityiskohtaiset lakisäätelyt ja osin standardoidut tiedonantovelvoitteet, voi osoittautua haasteelliseksi. Vakiintuneita tai sääntelystä suoraan tulevia termejä ei ole kaikissa tapauksissa edes sallittua korvata yleis- tai selkokielen sanoilla. Oikeustilan epäselvyys voi johtaa siihen, että tuotteita ja palveluita tarjotaan vain suppeille kohderyhmille eikä kaikille asiakkaille ole mahdollista tarjota palveluita sen vuoksi, että ne eivät täytä kielivaatimuksia.

Talousvaliokunta toteaa, että rahoituspalveluita ja rahoitustuotteiden tiedonantoa koskee hyvin yksityiskohtainen ja EU-tasolla jo maksimiharmonisoitu rahoitusmarkkinalainsäädäntö (mm. MiFIDII, UCITS, PRIIPS). Rahoitusmarkkinalainsäädäntö lähtee siitä, että asiakkaan tulee ymmärtää sille tarjottava palvelu. Rahoitusmarkkinalainsäädännössä tiedonanto asiakkaalle on tarkkaan säädeltyä, ja rahoitusmarkkinalainsäädännön tiedonantovelvoitteita valvoo Finanssivalvonta.

Jo nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaan mm. monien rahoituspalvelujen asiakirjojen pitää olla ymmärrettäviä, ja esimerkiksi sijoituspalveluiden tarjonnan osalta on tehtävä asiakkaan soveltuvuusarviointi, jonka perusteella päätetään, millaista palvelua asiakkaalle voi tarjota tälle sopivana. Jos esteettömyysdirektiivin vaatimukset ulotettaisiin koskemaan palvelun sisäisiä asiakirjoja, joita koskevat tarkat rahoitusmarkkinalainsäädännössä määritetyt muotovaatimukset, esteettömyyssääntely ja rahoitusmarkkinasääntely voisivat joissakin tapauksissa olla ristiriidassa. Lisäksi tällaisessa tapauksessa tulisi epäselvyyksiä valvontaviranomaisten toiminta-alueissa. Tätä asiaa on tarkasteltu tarkemmin myös hallituksen esityksessä jaksossa 5.1.4.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esteettömyysdirektiivin kuluttajapankkipalveluiden ymmärrettävyysvaatimuksen, kielitasovaatimus mukaan lukien, suhde rahoitusmarkkinalainsäädännön vaatimuksiin ei käy ilmi direktiivistä, eikä tähän ole myöskään saatu selkeää tulkintaa EU-tasolla. Hallituksen esityksen sääntely on saadun selvityksen mukaan tarkoitettu tulkittavaksi siten, että esteettömyysdirektiivin mukaisesta kuluttajapankkipalveluiden tarjoamisesta annettavien tietojen on täytettävä esteettömyysdirektiivin vaatimus tietojen ymmärrettävyydestä ja B2-kielitasovaatimuksesta. Itse kuluttajapankkipalvelun sisältämien tietojen ei siis tarvitse täyttää kyseisiä vaatimuksia, mutta palvelun tarjoamisesta annettavan tiedon tarvitsee. Tämä tarkoittaa,

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

että esimerkiksi sijoituspalvelun osana käytettävien rahastoesitteiden ei tarvitse täyttää esteettömyysdirektiivin asettamia vaatimuksia.

Talousvaliokunta pitää tarpeellisena, että digipalvelulain 10 c §:n 2 momenttia selkeytetään edellä todetun perusteella siten, että palvelujen sijaan ymmärrettävyys- ja kielitasovaatimus kohdistetaan palveluiden tarjoamista koskeviin tietoihin.

Valvonta

Ehdotetut muutokset lisäävät viranomaistehtäviä. Varsinaisesti uutta valvontaviranomaista ei ehdoteta perustettavaksi, mutta olemassa olevien valvontaa tekevien viranomaisten tehtäväkenttä laajenee osin hyvinkin merkittävästi. Uudet tehtävät liittyvät tuotteiden markkina- ja palvelujen valvontaan sekä hätäviestiin vastaamisen valvontaan. Valvonta perustuu kuitenkin nykyiseen sääntelyyn valvonnan keinoista.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto vastaa digipalvelulain mukaisesta valvonnasta. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa puolestaan tuotteiden markkina- ja sähköisen viestinnän palveluja ja liikenteen palveluja koskevien lakien mukaisten tehtävien valvonnasta. Hallituksen esityksessä todetaan, että jatkovalmistelussa on tarkoitus selvittää valvontatehtävän keskittämistä yhdelle valvovalle viranomaiselle.

Valvovan viranomaisen tehtäviin liittyy merkittävästi talouden toimijoiden ja myös tuotteiden ja palvelujen käyttäjien neuvontaa ja ohjausta. Valvovan viranomaisen tulee myös osallistua käynnissä olevaan standardointityöhön. Myös valvovien viranomaisten keskinäinen yhteistyö on merkittävässä roolissa, jotta valvonta on yhdenmukaista.

Valvontaviranomaisten tehtävä alkaa heti säädösten voimaantulon jälkeen neuvonnalla ja ohjauksella. Varsinainen valvonta alkaa 28.6.2025 jälkeen. Talousvaliokunta toteaa, että neuvonnan ja ohjauksen rooli on erittäin merkittävässä asemassa, jotta talouden toimijat tietävät, mitä heiltä vaaditaan. Tämä näkökulma puoltaa sitä, että valvontaviranomaisten resurssien riittävyys on tärkeää varmistaa lainsäädännön voimaantulosta lähtien.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

7 §. Tuotteen perusteellinen muutos ja kohtuuton rasite. Talousvaliokunta ehdottaa säännöksen 2 momenttia muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella siten, että kohtuuttoman rasitteen arviointia koskevasta säännöksestä poistetaan viittaus esteettömyysdirektiivin liitteeseen VI ja tarvittavat aineelliset säännökset sisällytetään pykälään.

2. Laki eräiden tuotteiden markkina- ja palvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momenttia on täydennetty nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen säädöksillä 248/2022, 266/2022 ja 712/2022, joten talousvaliokunta

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

ehdottaa säännöksen täydentämistä näiltä osin. Lisäksi eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan hallituksen esitys laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 196/2022 vp), joka sisältää myös ehdotuksen eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n 1 momentin muuttamisesta. Koska kyseinen muutos (StVM 25/2022 vp) etenee eduskunnan käsittelyssä aiemmin, talousvaliokunta ehdottaa mainitun ehdotuksen huomioon ottamista ja säännösten yhteensovittamista. Tämän johdosta myös lain johtolausetta ehdotetaan muutettavaksi.

4 §. Valvontaviranomaiset. Pykälän 4 momenttia on täydennetty nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen säädöksellä 248/2022, joten talousvaliokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä näiltä osin. Tämän johdosta myös lain johtolausetta ehdotetaan muutettavaksi.

3. Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain muuttamisesta

2 §. Määritelmät. Talousvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sähkökirjan määritelmän muuttamista siten, että pysyvää tunnistetta koskeva maininta poistetaan säännöksestä. Yleisperusteluissa todetun mukaisesti yksilöivillä tunnisteilla edistetään erilaisten julkaisujen, kuten sähkökirjojen, löydettävyyttä ja sitä kautta saavutettavuutta. Hallituksen esityksessä säännökseen ehdotettu pysyvän tunnisteen käsite saattaisi kuitenkin käytännössä johtaa perusteettomiin tulkintarajauksiin, joten talousvaliokunta pitää määritelmän muuttamista tarkoituksenmukaisena.

10 b §. Luvun soveltamisalan rajoitukset. Valiokunta ehdottaa pykälän viittaussäännöksen korjaamista. Mikroyrityksen määritelmästä säädetään eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksia koskevan lain 4 §:n 2 kohdassa.

10 c §. Saavutettavuusvaatimukset erälle digitaalisille palveluille. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella talousvaliokunta ehdottaa säännöksen 1 momentista poistettavaksi viittauksen esteettömyysdirektiiviin.

Saadun selvityksen mukaan digitaalisten palvelujen tukipalvelujen osalta ei ole tarpeen säätää asiasta tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Talousvaliokunta ehdottaa 2 momentin täsmentämistä tältä osin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi myös siten, että palvelujen sijaan ymmärrettävyys- ja kielitasovaatimus kohdistetaan palveluiden tarjoamista koskeviin tietoihin. Ilman ehdotettua muutosta voisi syntyä tilanne, jossa esteettömyysdirektiiviin perustuvan sääntelyn voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa yksityiskohtaisemman ja jo voimassa olevan rahoitusmarkkinalainsäädännön kanssa. Lisäksi, jos eroa ei tehdä esteettömyys- ja rahoitusmarkkinasääntelyn välillä, voisivat myös Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvontavaltuudet muodostua päällekkäisiksi tiedonantovelvoitteiden ymmärrettävyyden osalta.

Lisäksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan täydennystä hallituksen esityksen antamisen jälkeen saadun komission tarkentavan tulkintalinjauksen johdosta.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

10 d §. Poikkeaminen saavutettavuusvaatimuksista. Talousvaliokunta ehdottaa säännöksen 1 momenttiin teknisluonteista muutosta pykälän 2 momenttiin ehdotettavan muutoksen johdosta. Säännöksen 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella siten, että kohtuuttoman rasitteen arviointia koskevasta säännöksestä poistetaan viittaus esteettömyysdirektiivin liitteeseen VI ja tarvittavat aineelliset säännökset sisällytetään pykälään.

4. Laki sähköisen viestinnän palveluista

194 b §. Yleiset esteettömyysvaatimukset. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella talousvaliokunta ehdottaa säännöksen 1 momentista poistettavaksi viittauksen esteettömyysdirektiiviin. Esteettömyysdirektiivin edellyttämistä viestintäpalveluja ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluja koskevista esteettömyysvaatimuksista säädetään lain 194 b, 194 c ja 194 d §:ssä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan teknistä korjausta. Lisäksi pykälän 5 momentin sisältämää viittautusta ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että pykälän 1—4 momentin sijaan viitataan pykälän 1—3 momenttiin. Pykälän 4 momentissa säädetään vaatimuksenmukaisuusolettamasta, joten viittaus tarkennetaan koskemaan ainoastaan pykälän sisältämiä esteettömyysvaatimuksia.

194 f §. Poikkeaminen esteettömyysvaatimuksista. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 3 momenttia muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella siten, että säännöksestä poistetaan viittaus esteettömyysdirektiivin liitteeseen VI ja tarvittavat aineelliset säännökset sisällytetään pykälään.

304 §. Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät. Eduskunnan käsittelyssä on parhailaan hallituksen esitys laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain sekä Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 170/2022 vp, LiVM 15/2022 vp). Esitys sisältää mm. ehdotuksen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 304 §:n muuttamisesta. Koska kyseinen muutos (LiVM 15/2022 vp) etenee eduskunnan käsittelyssä aiemmin, talousvaliokunta ehdottaa säännösten yhteensovittamista muuttamalla tässä yhteydessä lain johtolauseetta ja pykälän numerointia.

5. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

10 a §. Yleiseen hätänumeroon vastaaminen ja numeron esteettömyys. Talousvaliokunta ehdottaa säännöksen asetuksenantovaltuuden täsmentämistä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta.

6. Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

2 §. Yleiset määritelmät. Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EY) N:o 1371/2007 kumoutuu 7.6.2023, jolloin aletaan soveltaa uutta asetusta (EU) 2021/782. Kun liikenteen palveluista annetun lain muutoslakia sovelletaan vasta 28.6.2025 lukien, on asetusviittaus tarkoituksenmukaista muuttaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 41/2022 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden esteettömyyttä ja parantaa erityisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti tuotteita.

Tällä lailla pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista, jäljempänä *esteettömyysdirektiivi*.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

1) kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen kuluttajien käyttöön tarkoitettuihin yleiskäyttöisiin tietokonelaitteistoihin ja tällaisten laitteistojen käyttöjärjestelmiin;

2) itsepalveluperiaatteella toimiviin maksupäätteisiin;

3) sellaisiin itsepalveluperiaatteella toimiviin pankkiautomaatteihin, matkalippuautomaatteihin ja lähtöselvitysausomaatteihin, jotka on tarkoitettu digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain (306/2019), jäljempänä *digipalvelulaki*, 3 a luvussa tarkoitettujen palvelujen tarjoamiseen;

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

4) sellaisiin tietojen tarjoamiseen käytettäviin vuorovaikutteisiin itsepalvelupäätteisiin, jotka on tarkoitettu digipalvelulain 3 a luvussa sekä kaupunki- ja esikaupunkiliikenteeseen kuuluvaan ja alueelliseen liikenteeseen kuuluvaan linja-auto- ja raideliikenteeseen tarkoitettujen palvelujen tarjoamiseen lukuun ottamatta ajoneuvojen, ilma-alusten, laivojen tai liikkuvan kaluston kiinteiksi osiksi asennettuja päätteitä;

5) sellaisiin sähköisiin viestintäpalveluihin käytettäviin kuluttajapäätelaitteisiin, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia;

6) kuluttajapäätelaitteisiin, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja;

7) sähköisiin lukulaitteisiin;

8) digipalvelulain 3 § 1 momentin 4 kohdassa ja 3 a luvussa tarkoitettujen palvelujen tarjoamiseen käytettäviin tuotteisiin.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Markkinavalvonnan, talouden toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä unionin markkinoille tulevien tuotteiden valvonnan puitteista säädetään markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1020, jäljempänä *markkinavalvonta-asetus*. Markkinavalvonta-asetusta sovelletaan esteettömyysvaatimusten markkinavalvontaan siltä osin kuin siinä säädetään sen 2 artiklan 3 kohdassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY yleisestä tuoteturvallisuudesta soveltamisesta, 10 artiklan 2, 5 ja 6 kohdassa markkinavalvontaviranomaisen nimeämisestä, 11 artiklan 5 kohdassa testiraporttien ja 6 kohdassa muiden jäsenvaltioiden valvonnan tulosten hyväksymisestä, 14 artiklan 1 ja 2 kohdassa viranomaisen toimivallasta ja tehokkaasta valvonnasta, 17 artiklassa tietojen käytöstä ja ammatti- ja liikesalaisuuden suojasta, 18 artiklassa talouden toimijoiden menettelyllisistä oikeuksista, 22 artiklassa keskinäisestä avunannosta ja 34 artiklan 1, 3 ja 4 kohdassa unionin alueen tieto- ja viestintäjärjestelmistä.

Markkinavalvonnasta, markkinavalvonta-asetuksen 25–28 artiklan mukaisesta ulkorajavalvonnasta, valvontaviranomaisista ja muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätöksiin säädetään eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016), jäljempänä *markkinavalvontalaki*.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *talouden toimijalla* tuotteen valmistajaa, maahantuoja, jakelijaa ja valtuutettua edustajaa;
- 2) *mikroyrityksellä* yritystä, jonka:
 - a) palveluksessa on alle 10 työntekijää; ja
 - b) vuosittainen liikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa tai jonka vuosittainen taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa;

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

3) *yhdenmukaistetulla standardilla* sellaista eurooppalaista standardia, joka on vahvistettu Euroopan komission esittämän pyynnön perusteella unionin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamiseksi.

5 §

Valvonnan ohjaus

Tämän lain noudattamisen valvonnan yleinen ohjaus kuuluu liikenne- ja viestintäministeriölle.

6 §

Tuotteiden esteettömyysvaatimukset ja niiden täyttäminen

Talouden toimija saa saattaa tuotteita markkinoille vain, jos ne täyttävät tässä pykälässä ja pykälän nojalla säädettyt esteettömyysvaatimukset, tuotteesta on laadittu EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutus ja tuotteessa on CE-merkintä.

Tuotteet on suunniteltava ja valmistettava siten, että vammaisten henkilöiden voidaan ennakoitavasti pystyvän käyttämään niitä mahdollisimman laajalti. Tuotteen käyttötiedot ja tiedot esteettömyysominaisuuksista tulee olla helposti saatavilla. Tuotteen käyttöliittymän on oltava helposti vammaisten henkilöiden käytettävissä, hallittavissa, ymmärrettävissä ja ohjattavissa. Tukipalvelujen tulee antaa tietoa tuotteen esteettömyydestä ja yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettömiä viestintätapoja käyttäen. Muun tuotteen kuin itsepalvelupäätteen pakkaus tulee suunnitella esteettömäksi ja tuotteen pakkausta, käyttöä, asennusta, huoltoa ja hävittämistä koskevat ohjeet tulee olla helposti saatavilla. Tuotteen ei tarvitse täyttää tässä pykälässä tarkoitettuja esteettömyysvaatimuksia, jos tarjotaan vähintään yksi vaihtoehtoinen ja yhtä esteetön käyttötapa käyttää tuotetta noudattamalla toiminnallista suorituskkyä koskevia vaatimuksia. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä esteettömyysvaatimuksista ja niiden soveltamisesta tuotteisiin.

Tuotteet, jotka ovat esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä säädettyjen esteettömyysvaatimusten mukaisina, jotka mainitut standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.

Talouden toimijan on otettava huomioon julkisia hankintoja toteuttaessaan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden esteettömyysvaatimukset siten kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 71 §:n 1 momentissa ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 75 §:n 1 momentissa säädetään.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

7 §

Tuotteen perusteellinen muutos ja kohtuuton rasite

Talouden toimija voi poiketa esteettömyysvaatimuksista, jos se voi arviollaan osoittaa, että niiden noudattaminen aiheuttaa:

- 1) sen tuotteelle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena tuotteen perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai
- 2) kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle.

Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle, tehdään esteettömyysvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon sekä kustannus-hyötyarviona, jossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää tuotetta.

Esteettömyysvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos talouden toimija saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen.

8 §

Ilmoitusvelvollisuus ja poikkeuksen dokumentointi

Talouden toimijan, joka poikkeaa esteettömyysvaatimuksista 7 §:n nojalla, on ilmoitettava poikkeamista koskevat tiedot markkinavalvontaviranomaiselle. Tällöin talouden toimijan tulee:

- 1) dokumentoida arvio;
- 2) toimittaa arvio pyynnöstä markkinavalvontaviranomaiselle;
- 3) säilyttää asiakirjoja viiden vuoden ajan siitä, kun se on viimeksi asettanut tuotteen saataville markkinoille.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta mikroyritykseen. Mikroyrityksen on kuitenkin pyynnöstä toimitettava arviota vastaavat tiedot markkinavalvontaviranomaiselle, jos se vetoaa 7 §:n 1 momentissa säädettyyn poikkeukseen.

9 §

EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutus

EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksessa on ilmoitettava, että esteettömyysvaatimukset täyttyvät, ja yksilöitävä ne esteettömyysvaatimukset, joista talouden toimija 7 §:n 1 momentin nojalla poikkeaa.

EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen on oltava rakenteeltaan tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 768/2008/EY liitteen III mallin mukainen. Jos EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutusta edellytetään yhtä useamman säädöksen nojalla, laaditaan yksi vakuutus. Vakuutuksessa on yksilöitävä kaikki säädökset, joissa sitä edellytetään.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen tulee sisältää tuotteen yleinen kuvaus, kuvaus esteettömyysvaatimusten täyttämisestä, luettelo sovellettavista yhdenmukaistetuista standardeista ja se on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla.

EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutus tulee laatia suomen ja ruotsin kielellä.

10 §

CE-merkintä

Tuotteiden CE-merkinnälle asetettavista vähimmäisvaatimuksista säädetään akkreditoinnin vaatimusten vahvistamisesta ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 30 artiklassa.

CE-merkintä tulee kiinnittää tuotteeseen tai sen arvokilpeen näkyvästi, helposti luettavasti ja pysyvästi. Jos tämä ei tuotteen luonteen vuoksi ole mahdollista tai perusteltua, se on kiinnitettävä pakkaukseen ja liiteasiakirjoihin.

CE-merkintä kiinnitetään ennen tuotteen markkinoille saattamista.

11 §

Valmistajan velvollisuudet

Saattaessaan tuotteitaan markkinoille valmistajan on varmistettava, että tuotteet on suunniteltu ja valmistettu esteettömyysvaatimukset täyttäen.

Valmistajan on laadittava 9 §:ssä tarkoitettu EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutus ja kiinnitettävä tuotteeseen 10 §:ssä tarkoitettu CE-merkintä.

Valmistajan on säilytettävä tekniset asiakirjat ja EU-vaatimustenmukaisuusvakuutus viiden vuoden ajan siitä, kun tuote saatettiin markkinoille.

Valmistajan on:

- 1) kiinnitettävä tuotteeseen tyyppi-, erä- tai sarjanumero taikka muu merkintä, jolla se voidaan tunnistaa;
- 2) ilmoitettava tuotteessa helposti ymmärrettävällä kielellä nimensä, rekisteröity toiminimensä tai rekisteröity tavaramerkkinsä sekä osoitteensa, josta valmistajaan saa yhteyden;
- 3) varmistettava, että tuotteeseen liitetään ohjeet ja turvallisuustiedot, jotka ovat selkeitä, ymmärrettäviä ja helppotajuisia ja laadittu suomen ja ruotsin kielellä.

12 §

Valtuutetun edustajan nimeäminen

Valmistaja voi nimetä valtuutetun edustajan, joka:

- 1) pitää EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen ja tekniset asiakirjat markkinavalvontaviranomaisen saatavilla viiden vuoden ajan;
- 2) toimittaa markkinavalvontaviranomaiselle tämän perustellusta pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi;
- 3) tekee markkinavalvontaviranomaisen kanssa sen pyynnöstä yhteistyötä kaikissa toimissa, jotka toteutetaan tuotteiden esteettömyysvaatimusten vastaisuuden korjaamiseksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Valmistajan velvollisuutta suunnitella ja valmistaa tuotteita siten, että ne täyttävät esteettömyysvaatimukset, ei voida siirtää valtuutetulle edustajalle.

13 §

Maahantuojan velvollisuudet

Ennen kuin maahantuoja saattaa tuotteen markkinoille, sen tulee varmistaa, että valmistaja on noudattanut 11 §:n 2 ja 4 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Maahantuojan tulee varmistaa, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna esteettömyysvaatimusten noudattamista.

Maahantuojan tulee ilmoittaa tuotteessa helposti ymmärrettävällä kielellä nimensä, rekisteröity toiminimensä tai rekisteröity tavaramerkkinsä sekä osoitteensa, josta maahantuojaan saa yhteyden.

Jos maahantuoja katsoo, ettei tuote täytä esteettömyysvaatimuksia, maahantuoja ei saa asettaa tuotetta markkinoille ennen kuin tuote on saatettu vaatimusten mukaiseksi. Jos tuote ei täytä esteettömyysvaatimuksia, maahantuojan on ilmoitettava siitä valmistajalle ja markkinavalvontaviranomaiselle.

Maahantuojan on pidettävä viiden vuoden ajan tuotteen markkinoille saattamisesta jäljennös EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksesta markkinavalvontaviranomaisen saatavilla ja varmistettava, että markkinavalvontaviranomainen saa pyynnöstään tekniset asiakirjat.

Mitä 11 §:ssä säädetään valmistajan velvollisuuksista, sovelletaan maahantuojaan, joka saattaa tuotteen markkinoille omalla nimellään tai tavaramerkillään taikka muuttaa jo markkinoille saatettua tuotetta tavalla, joka voi vaikuttaa esteettömyysvaatimusten täyttymiseen.

14 §

Jakelijan velvollisuudet

Jakelijan tulee tarkistaa, että tuotteessa on 9 §:ssä tarkoitettu EU-vaatimuksenmukaisuusvakuutus ja 10 §:ssä tarkoitettu CE-merkintä. Lisäksi jakelijan tulee tarkistaa, että tuotteessa on 11 §:n 4 momentissa ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

Jakelijan on varmistuttava, etteivät varastointi- tai kuljetusolosuhteet vaaranna esteettömyysvaatimusten noudattamista.

Mitä 11 §:ssä säädetään valmistajan velvollisuuksista, sovelletaan jakelijaan, joka saattaa tuotteen markkinoille omalla nimellään tai tavaramerkillään taikka muuttaa jo markkinoille saatettua tuotetta tavalla, joka voi vaikuttaa esteettömyysvaatimusten täyttymiseen.

15 §

Talouden toimijan velvollisuudet

Talouden toimijan on pyynnöstä toimitettava markkinavalvontaviranomaiselle tunnistetiedot viimeisen viiden vuoden ajalta kaikista muista talouden toimijoista, jotka ovat toimittaneet sille tai joille se on toimittanut tuotteen.

Valmistajan, jakelijan tai maahantuojan, joka katsoo tai jolla on syytä uskoa, että sen markkinoille saattama tuote ei täytä esteettömyysvaatimuksia, on välittömästi saatettava tuote vaatimus-

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

ten mukaiseksi tai tarvittaessa vedettävä tuote pois markkinoilta. Lisäksi on ilmoitettava puutteista ja korjaavista toimenpiteistä markkinavalvontaviranomaiselle. Valmistajan ja maahantuojan on pidettävä kirjaa tuotteista, jotka eivät täytä esteettömyysvaatimuksia, ja niihin kohdistuvista vaikutuksista.

Talouden toimijan on markkinavalvontaviranomaisen pyynnöstä:

- 1) annettava kaikki tarpeelliset tiedot ja asiakirjat vaatimuksenmukaisuuden osoittamiseksi viranomaisen helposti ymmärtämällä kielellä;
- 2) tehtävä yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisen kanssa esteettömyyden arvioimiseksi tai esteettömyysvaatimusten vastaisuuden korjaamiseksi.

16 §

Esteettömyysvaatimusten markkinavalvonta

Tämän lain mukaisena markkinavalvontaviranomaisena toimii Liikenne- ja viestintävirasto. Markkinavalvontaviranomaisen tulee:

- 1) valvoa, että esteettömyysvaatimuksia noudatetaan;
- 2) valvoa, että talouden toimija on esteettömyysvaatimuksista poiketessaan tehnyt 7 §:ssä tarkoitetun arvion;
- 3) julkaista luettelo tuotteista, jotka eivät täytä esteettömyysvaatimuksia.

Markkinavalvontaviranomaisen on arvioitava tuotteen vaatimustenmukaisuus, jos sillä on syy olettaa, että tuote ei täytä esteettömyysvaatimuksia.

Jos markkinavalvontaviranomainen havaitsee puutteita esteettömyysvaatimusten noudattamisessa tai 7 §:ssä tarkoitetussa arviossa, sen tulee kehottaa talouden toimijaa korjaamaan havaitut puutteet.

Markkinavalvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuudesta Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille säädetään markkinavalvontalain 27 §:n 1 momentissa. Jos toinen jäsenvaltio tai komissio ei ole kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta esittänyt vastalauseita ilmoitetusta väliaikaisesta toimenpiteestä, markkinavalvontaviranomainen voi antaa asiassa lopullisen päätöksen tuotteen poistamisesta markkinoilta ja muista rajoittavista toimenpiteistä.

17 §

Muodollinen vaatimustenvastaisuus

Jollei 7 §:ssä säädetystä muuta johdu, markkinavalvontaviranomaisen on vaadittava talouden toimijaa korjaamaan vaatimustenvastaisuus, jos se havaitsee, että:

- 1) CE-merkintä on kiinnitetty 10 §:n vastaisesti;
- 2) CE-merkintää ei ole kiinnitetty;
- 3) EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta ei ole laadittu;
- 4) EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta ei ole laadittu oikein;
- 5) teknisiä asiakirjoja ei ole saatavilla tai ne eivät ole täydellisiä;
- 6) 11 tai 13 §:ssä säädettyä velvollisuutta ei ole noudatettu.

Jos vaatimustenvastaisuus jatkuu, markkinavalvontaviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin tuotteen markkinoilla saataville asettamisen rajoittamiseksi tai kieltämiseksi tai sen varmistamiseksi, että tuote poistetaan markkinoilta.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

18 §

Seuraamukset

Markkinavalvontalain mukaisista toimenpiteistä säädetään mainitun lain 3 luvussa.
CE-merkintärikkomuksesta säädetään CE-merkintärikkomuksesta annetussa laissa (187/2010).

19 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sitä sovelletaan kuitenkin vasta 28 päivästä kesäkuuta 2025.

Palveluntarjoajan palvelujen tarjoamiseen käyttämät tuotteet on saatettava lain mukaisiksi viimeistään 28 päivänä kesäkuuta 2030.

Ennen 28 päivää kesäkuuta 2025 käyttöön otetut itsepalvelupäätteet on 2 momentissa säädetystä poiketen saatettava lain mukaisiksi 20 vuoden kuluessa niiden käytön aloittamisesta.

2.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentti ja 4 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti laissa / ja 4 §:n 4 momentti laissa 248/2022 laissa 915/2021, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (1134/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1139/2016), painelaitelain (1144/2016), sähköturvallisuuslain (1135/2016), räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1140/2016), kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annetun lain (218/2018), kaasulaitelain (502/2018), säteilylain (859/2018), ilmailulain (864/2014), aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (794/2020), ajoneuvolain (82/2021), jätelain (646/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), EU-ympäristömerkistä annetun lain (832/2014), huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetun lain (1712/2015), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014), laivavarustelain (1503/2011), tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008), vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013), kemikaalilain (599/2013), kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013), tupakkalain (549/2016), jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022), lannoitelain (711/2022), terveydensuojelulain (763/1994) sekä eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (/) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkina- ja turvallisuuteen, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

4 §

Valvontaviranomaiset

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto on tässä laissa tarkoitettu markkina- ja turvallisuusvalvontaviranomainen ilmailulaissa, ajoneuvolaissa, ympäristönsuojelulain 24 a §:n 3 momentissa, huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetussa laissa, sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa, laivavarustelaissa ja eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetussa laissa tarkoitettujen tuotteiden osalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 1 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 2 §:n 9 kohta, 3 §:n 1 momentin 5 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto ja 6 kohta sekä 3 momentin 3 kohta, 9 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti, 2 momentin 1 kohta, 3 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto ja 5 kohta sekä 3 momentin 1 kohta, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 654/2021, uusi 10-15 kohta, 3 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta, lakiin uusi 3 a luku ja 12 §:n 2 momenttiin uusi 6 kohta seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *aikasidonnaisella medially* ääntä, videokuvaa tai näiden yhdistelmää, johon voi sisältyä vuorovaikutusta;

10) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

11) *verkkokaupan palvelulla* digitaalista palvelua, jossa voidaan tehdä kuluttajansuojalain 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etämyyntisopimuksia;

12) *sähkökirjalla* teksti- tai graafisessa muodossa olevaa julkaisua, joka tarjotaan kuluttajalle tiedostona tai tiedostojen kokonaisuutena ~~joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella~~;

13) *henkilöliikennepalvelulla* liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetuissa EU:n matkustajanoikeusasetuksissa tarkoitettujen liikennepalvelujen osana kuluttajalle tarjottavia digitaalisia palveluja;

14) *audiovisuaaliseen sisältöpalveluun pääsyn tarjoavalla palvelulla* sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 2 c kohdassa tarkoitettua palvelua;

15) *viestintäpalvelulla* sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 37 kohdassa tarkoitettua palvelua.

3 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

6) luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettujen luottolaitosten, maksulaitoslain (297/2010) 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen maksulaitosten, sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen sijoituspalveluyritysten, vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vakuutusyhdistysten digitaalisiin palveluihin siltä osin kuin niiden tarkoituksena on tarjota palvelua yleisölle;

7) eräisiin digitaalisiin palveluihin siten kuin 3 a luvussa säädetään.

Tätä lakia ei sovelleta:

3) julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisiin palveluihin siltä osin kuin palveluissa on kyse muista kuin audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavista palveluista;

3 a luku

Eräiden digitaalisten palvelujen saavutettavuus

10 a §

Luvun soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan ainoastaan:

1) henkilöliikennepalvelujen, sähkökirjojen ja verkkokauppojen palveluihin;

2) kuluttajansuojalain 7 tai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluviin kuluttajaluottoihin, sijoituspalvelulain 1 luvun 15 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuihin sijoituspalveluihin ja 2 luvun 3 §:n 1 momentin 1, 3, 4 ja 7 kohdassa tarkoitettuihin oheispalveluihin, maksupalvelulain (290/2010) 1 §:ssä tarkoitettuihin maksupalveluihin, luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuihin perusmaksutiliin ja siihen liittyviin palveluihin sekä maksulaitoslain 5 §:n 6 a kohdassa tarkoitettuun sähköiseen rahaan niiltä osin kuin palvelua annetaan digitaalisessa muodossa kuluttajille; sekä

3) audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin ja viestintäpalveluihin siltä osin kuin niissä on kyse kuluttajille tarjottavista digitaalisista palveluista.

10 b §

Luvun soveltamisalan rajoitukset

Tätä lukua ei sovelleta digitaalisiin palveluihin, joita tuottavat eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (/) 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettut mikroyritykset.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

10 c §

Saavutettavuusvaatimukset eräille digitaalisille palveluille

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamat digitaaliset palvelut täyttävät **tässä pykälässä** säädetty lisävaatimukset. Lisävaatimukset, jotka ovat sellaisten tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882, jäljempänä *esteettömyysdirektiivi*, 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä säädettyjen saavutettavuusvaatimusten mukaisina, jotka mainitut standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.

Palveluntarjoajan on annettava tietoa digitaalisen palvelun toiminnasta ~~ja tarjottava tukipalveluja saavutettavuuden tueksi~~. Lisäksi 10 a §:n 2 kohdassa tarkoitettujen **palveluiden tarjoamista koskevien tietojen** on täytettävä Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso ja sähkökirjoina tarjottavien digitaalisten palvelujen on oltava saavutettavia siten, että niitä voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida. **Palvelun ei tarvitse täyttää tässä pykälässä tarkoitettuja saavutettavuusvaatimuksia, jos tarjotaan vähintään yksi vaihtoehtoinen ja yhtä saavutettavaa käyttötapaa käyttäen palvelua noudattamalla toiminnallista suorituskyykyä koskevia vaatimuksia.** Viestintäpalveluihin ja audiovisuaaliseen sisältöpalveluun pääsyn tarjoavan palvelun osalta lisävaatimuksista sovelletaan, mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 c ja 194 d §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lisävaatimuksista ja niiden soveltamisesta.

10 d §

Poikkeaminen saavutettavuusvaatimuksista

~~Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, p~~Palveluntarjoaja voi poiketa saavutettavuusvaatimuksista, jos se saavutettavuusarvioinnin perusteella pystyy osoittamaan, että saavutettavuusvaatimusten noudattaminen aiheuttaa sen digitaaliselle palvelulle **8 §:ssä tarkoitettua kohtuuttoman rasitteen tai** sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti.

Arvio siitä, muodostaako saavutettavuusvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle, tehdään saavutettavuusvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja saavutettavuusvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon sekä kustannus-hyötyarviona, jossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää palvelua.

Saavutettavuusvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 8 §:ssä säädetyn nojalla, jos palveluntarjoaja saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään saavutettavuuden parantamiseen.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

10 e §

Menettelyt saavutettavuusvaatimuksista poikkeamiseksi

Palveluntarjoajan, joka poikkeaa saavutettavuusvaatimuksista 10 d §:n nojalla, on ilmoitettava poikkeamista koskevat tiedot valvontaviranomaiselle. Tällöin palveluntarjoajan on:

- 1) dokumentoitava arvio;
- 2) toimitettava arvio pyynnöstä valvontaviranomaiselle;
- 3) säilytettävä dokumentoitu arvio viiden vuoden ajan siitä, kun se on viimeksi tarjonnut digitaalista palvelua.

Arvio siitä, muodostavatko saavutettavuusvaatimukset kohtuuttoman rasitteen, tulee tehdä uudelleen:

- 1) muutettaessa digitaalisen palvelun sisältöä;
- 2) valvontaviranomaisen pyynnöstä; tai
- 3) vähintään viiden vuoden välein.

10 f §

Tietojen antaminen digitaalisen palvelun saavutettavuusvaatimusten täyttämisestä

Palveluntarjoajan on 9 §:ssä säädetyn lisäksi julkaistava saavutettavuusselosteella yleinen kuvaus digitaalisesta palvelusta sekä selvitys siitä, miten digitaalinen palvelu täyttää esteettömyysdirektiivissä säädetty lisävaatimukset.

10 g §

Digitaalisen palvelun saavutettavuuspuutteista ilmoittaminen

Jos digitaalinen palvelu ei täytä saavutettavuusvaatimuksia, palveluntarjoajan on ilmoitettava puutteista ja korjaavista toimenpiteistä valvontaviranomaiselle.

11 §

Saavutettavuuskantelu ja -selvityspyyntö

Jokaisella on oikeus tehdä saavutettavuuskantelu valvontaviranomaiselle palveluntarjoajasta, joka ei ole noudattanut 3 tai 3 a luvussa säädettyjä vaatimuksia ja velvollisuuksia. Saavutettavuuskantelun käsittelyyn sovelletaan hallintolain (434/2003) 8 a luvussa säädettyjä hallintokantelua koskevia säännöksiä.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

12 §

Valvontaviranomainen, sen tehtävät ja toimivalta

Tämän lain mukaisena valvontaviranomaisena toimii Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joka valvoo 3 ja 3 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien ja vaatimusten noudattamista.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on:

1) antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa 3 ja 3 a luvussa säädettyjen vaatimusten, velvollisuuksien ja oikeuksien toteuttamisesta;

5) raportoida valvonnan tuloksista Euroopan komissiolle saavutettavuusdirektiivin 8 artiklan 4 kohdassa säädetyllä tavalla;

6) valvoa ja tarkastaa, että 3 a luvussa säädettyjä vaatimuksia on noudatettu.

Valvontaviranomainen voi määrätä:

1) 2 momentin 3 ja 6 kohdan tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan palveluntarjoajan saattamaan kohtuullisessa määräajassa digitaalisen palvelun vastaamaan 3 ja 3 a luvussa säädettyjä vaatimuksia;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 a lukua sovelletaan 28 päivästä kesäkuuta 2025. Tämän lain 3 a luvun soveltamisalaan kuuluvista palveluista tehtyjä palvelusopimuksia, jotka on tehty ennen 28 päivää kesäkuuta 2025, voidaan jatkaa entisellään, kunnes niiden voimassaolo päättyy, mutta ei kuitenkaan pidempään kuin viisi vuotta mainitusta päivämäärästä. Tämän lain 3 a lukua ei sovelleta sellaisiin verkkosivustojen ja mobiilisovellusten sisältöihin, jotka on arkistoitu ennen 28 päivää kesäkuuta 2025.

Tämän lain 3 a lukua ei sovelleta valmiiksi tallennettuun aikasidonnaiseen mediaan, joka on julkaistu ennen 28 päivää kesäkuuta 2025.

Tämän lain 3 a lukua ei sovelleta sellaisiin verkkosivustoissa ja mobiilisovelluksissa oleviin toimisto-ohjelmien tiedostoihin, jotka on julkaistu ennen 28 päivää kesäkuuta 2025.

4.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 304 §:n ~~1 momentin~~ 17 kohta, 308 §:n 1 momentti ja 313 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 304 §:n ~~1 momentin~~ 17 kohta laissa /, 308 §:n 1 momentti laissa 1207/2020 ja 313 §:n 1 momentti laissa 1003/2018, sekä lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 456/2016, 52/2019, 1207/2020 ja 485/2021, uusi 2 c kohta, lakiin uusi 22 a luku sekä 304 §:ään, sellaisena kuin se on laissa /, uusi 18 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 c) *audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavalla palvelulla* sähköisten viestintäverkkojen välityksellä tarjottavaa palvelua, jonka avulla yksilöidään, valitaan ja katsellaan audiovisuaalisia sisältöpalveluja ja palvelujen esteettömyysominaisuuksia sekä vastaanotetaan näitä palveluja ja ominaisuuksia koskevia tietoja;

22 a luku

Palveluihin sovellettavat esteettömyysvaatimukset

194 a §

Luvun soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan kuluttajalle tarjottaviin audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin ja viestintäpalveluihin. Tätä lukua ei kuitenkaan sovelleta palveluja tarjoaviin mikroyrityksiin eikä laitteiden välisiin siirtopalveluihin.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

194 b §

Yleiset esteettömyysvaatimukset

Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita kuluttajalle tarjoavan palveluntarjoajan on varmistettava, että ~~sen tarjoamat palvelut suunnitellaan ja tarjotaan noudattaen, mitä tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/882, jäljempänä esteettömyysdirektiivi, säädetään. Palveluntarjoajan on varmistettava, että~~ käytössä on menettelyt, joilla varmistetaan, että sovellettavat esteettömyysvaatimukset täyttyvät koko sen ajan, kun palvelua tarjotaan.

Palveluntarjoajan on annettava tietoa palvelun toiminnasta ja, jos palveluun tarjoamiseen käytetään tuotteita, annettava tietoa siitä, miten tuotteet liittyvät palveluun, millaiset esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa.

Palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamissa tukipalveluissa annetaan esteettömiä viestintätapoja käyttäen tietoa palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuväline-tekniikan kanssa.

Palvelut, jotka ovat **tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 15 artiklan** nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä sekä 194 c ja 194 d §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisina, jotka kyseiset standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.

Edellä 1–**3** momentissa säädettyjä esteettömyysvaatimuksia sovelletaan henkilöiden välisiin viestintäpalveluihin, internetyhteysspalveluihin sekä audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin. Siltä osin kuin palveluissa on kyse digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuista digitaalisista palveluista, sovelletaan mitä mainitussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelujen tarjoamisen yhteydessä vaadittavien tietojen antamisesta.

194 c §

Viestintäpalveluihin sovellettavat lisävaatimukset

Viestintäpalvelujen on tarjottava:

- 1) reaaliaikainen tekstitysominaisuus puheviestinnän lisäksi;
- 2) täydelliset interaktiivisuusominaisuudet, kun puheviestinnän lisäksi tarjotaan videokuvaa.

Edellä 1 momentissa säädettyjä lisävaatimuksia sovelletaan henkilöiden välisiin viestintäpalveluihin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä viestintäpalveluihin sovellettavista lisävaatimuksista.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

194 d §

Audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin sovellettavat lisävaatimukset

Audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavissa palveluissa on:

1) tarjottava sähköisiä ohjelmaoppaita, jotka ovat helposti havaittavia, hallittavia, ymmärrettäviä ja toimintavarmoja, ja sisältävät tietoa esteettömyysominaisuuksien saatavuudesta;

2) varmistettava, että audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyysominaisuudet välitetään kaikilta osin riittävän laadukkaina ja tarkasti esitettyinä sekä äänen ja videon kanssa synkronoituina ja siten, että käyttäjä voi hallita niiden esittämistä ja käyttöä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin sovellettavista lisävaatimuksista.

194 e §

Velvollisuudet vaatimustenvastaisuustapauksissa

Jos viestintäpalvelu tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoava palvelu ei täytä esteettömyysvaatimuksia, on palveluntarjoajan ilmoitettava puutteista palvelun esteettömyydessä ja korjaavista toimenpiteistä Liikenne- ja viestintävirastolle.

Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita tarjoavan palveluntarjoajan on Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä toimitettava tälle kaikki tarvittavat tiedot sen osoittamiseksi, että palvelu on esteettömyysvaatimusten mukainen. Palveluntarjoajan on tehtävä yhteistyötä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa kaikissa toimissa, joilla palvelu saatetaan vaatimusten mukaiseksi.

194 f §

Poikkeaminen esteettömyysvaatimuksista

Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita tarjoava palveluntarjoaja voi poiketa esteettömyysvaatimuksista vain, jos se arvion perusteella voi osoittaa, että 194 b–194 d §:ssä tarkoitettujen esteettömyysvaatimusten toteuttaminen aiheuttaa:

1) sen palvelulle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai

2) kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle.

Palveluntarjoaja ei kuitenkaan voi poiketa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos tämä saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen. Jos palveluntarjoaja poikkeaa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin nojalla, sen on ilmoitettava poikkeamista koskevat tiedot valvontaviranomaiselle.

Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle, tehdään esteettömyysvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon sekä kustannus-hyötyarviona, jossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää palvelua.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Palveluntarjoajan on dokumentoitava 1 momentissa tarkoitettu arvio ja säilytettävä dokumentoitu arvio viiden vuoden ajan siitä, kun se on viimeksi tarjonnut palvelua. Palveluntarjoajan on toimitettava valvontaviranomaisen pyynnöstä kopio dokumentoidusta arviosta, jossa selvitetään, miten sen palvelu on esteettömyysvaatimusten mukainen.

Jos valvontaviranomainen havaitsee puutteita arvioinnissa, sen tulee kehottaa palveluntarjoajaa korjaamaan havaitut puutteet. Valvontaviranomaisen on määritettävä ajanjakso, jonka kuluessa puutteet tulee korjata. Valvontaviranomainen voi määrätä palveluntarjoajan tietyn ajan kuluessa suorittamaan uuden arvioinnin. Lisäksi arviointi on suoritettava uudelleen palvelua muuttaessa sekä vähintään viiden vuoden välein.

194 g §

Tietojen antaminen esteettömyysvaatimusten täyttämiseksi

Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita tarjoavan palveluntarjoajan on julkaistava esteettömässä muodossa kuvaus palvelusta ja sen toiminnasta sen arvioimiseksi, miten palvelu täyttää 194 b–194 d §:ssä tarkoitettuja esteettömyysvaatimuksia.

Jos palveluntarjoaja poikkeaa esteettömyysvaatimuksista 194 f §:ssä säädetyn nojalla, sen tulee antaa tiedot siitä, mitä esteettömyysvaatimuksia palvelu ei täytä.

Palveluntarjoajan on säilytettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tiedot niin kauan kuin asianomaista palvelua tarjotaan.

194 h §

Toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset

Palvelun ei tarvitse täyttää 194 b - 194 d §:ssä säädettyjä esteettömyysvaatimuksia, jos palvelulle tarjotaan vähintään yhtä vaihtoehtoista käyttötapaa noudattaen toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia ja, jos palvelu on tällöin vähintään yhtä esteetön kuin mainituissa lainkohdissa säädetty vaatimukset täyttävä palvelu.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset toiminnallista suorituskykyä koskevista vaatimuksista.

304 §

Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on:

17) hoitaa Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskusten ja kansallisten koordinoitavien verkoston perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/887 6 artiklassa tarkoitettua kansallisen koordinoitavien keskuksen tehtäviä;

18) valvoa ja tarkastaa, että 22 a luvussa tarkoitettuja palveluita täyttävät mainituissa luvussa säädetty vaatimukset ja seurata mainitun luvun nojalla tehtyjen valitusten ja raporttien käsittelyä.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

308 §

Yhteistyö eri viranomaisten kanssa

Liikenne- ja viestintäministeriön, Liikenne- ja viestintäviraston, tietosuojavaltuutetun, kilpailuviranomaisten, kuluttajaviranomaisten, markkinavalvonta- ja tuoteturvallisuusviranomaisten, Kansallisen audiovisuaalisen instituutin sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä.

313 §

Valvonta-asioden käsittely Liikenne- ja viestintävirastossa

Liikenne- ja viestintävirasto voi ottaa asian tutkittavakseen asianosaisen tai 22 a luvussa tarkoitetuissa asioissa myös sellaisen muun tahon pyynnöstä, jolla on asiassa oikeutettu intressi, sekä omasta aloitteestaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Tämän lain 22 a lukua sovelletaan kuitenkin vasta 28 päivästä kesäkuuta 2025. Palveluntarjoajan palvelujen tarjoamiseen käyttämät tuotteet on saatettava lain mukaisiksi viimeistään 28 päivänä kesäkuuta 2030.

Tämän lain 22 a luvun soveltamisalaan kuuluvista palveluista tehtyjä palvelusopimuksia, jotka on tehty ennen 28 päivää kesäkuuta 2025, voidaan jatkaa entisellään, kunnes niiden voimassaolo päättyy, mutta ei kuitenkaan pidempään kuin viisi vuotta mainitusta päivämäärästä.

5.

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 13 b ja 25 a § sellaisina kuin ne ovat laissa 174/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 10 a ja 10 b §, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

3 luku

Toiminta

10 a §

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen ja numeron esteettömyys

Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä. Hätäkeskuslaitos voi vastata myös hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen.

Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 käyttämällä samaa kommunikointitapaa, kuin millä hätänumeroon on otettu yhteyttä. Jos Hätäkeskuslaitos mahdollistaa hätäilmoituksen tekemisen videokuvalla, on Hätäkeskuslaitoksen vastattava siihen interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla.

Yleiseen hätänumeroon 112 **vastaamiseen liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja standardeista** voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

10 b §

Yleisen hätänumeron esteettömyyden valvonta

Edellä 10 a §:ssä säädettyjen esteettömyysvaatimusten noudattamista valvoo sisäministeriö.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava tämän lain 10 a §:n mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä.

Hätätekstiviestin käyttäjärekisterissä olevat tiedot on poistettava vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

6.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 150 §:n 1 momentin 5 kohta,
muutetaan 2 §:n 11 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1256/2020, ja
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 301/2018, 371/2019 ja 1256/2020, uusi 12 kohta,
150 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 150 a § seuraavasti:

2 §

Yleiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

11) *hyväksymispäätöksellä* viranomaisen tekemää päätöstä, jolla viranomaisen hyväksymistä edellyttävän toiminnan harjoittaminen on hyväksytty;

12) *EU:n matkustajanoikeusasetuksilla* vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1107/2006, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2021/782, matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1177/2010 sekä matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 181/2011.

150 §

Henkilöliikennepalvelun tarjoajan tiedonantovelvollisuus

Muun kuin EU:n matkustajanoikeusasetuksien mukaisia lento-, rautatie-, meri- ja sisävesiliikenteen ja linja-autoliikenteen liikennepalveluja tarjoavan henkilöliikenneluvan haltijan sekä välityspalvelun ja yhdistämispalvelun tarjoajan on huolehdittava siitä, että matkustajan saatavilla on sähköisessä muodossa vähintään tieto toimintarajoitteisten matkustajien käytettävissä olevista palveluista ja heidän avustamisestaan, kaluston esteettömyydestä sekä varusteista, jotka helpottavat matkustajan kulkuneuvoon pääsyä ja vuorovaikutusta kuljettajan kanssa.

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

150 a §

Henkilöliikennepalvelujen esteettömyyttä koskevat tiedot ja tietojen esteettömyys:

EU:n matkustajanoikeusasetuksien mukaisia lento-, rautatie-, meri- ja sisävesiliikenteen ja linja-autoliikenteen liikennepalveluja tarjoavien liikenteenharjoittajien sekä mainituissa asetuksissa tarkoitettujen asemien, terminaalien ja satamien ylläpitäjien on kunkin omalta osaltaan tarjottava hallussaan olevat tiedot:

- 1) palvelun tuottamisessa käytettävien liikennevälineiden esteettömyydestä;
- 2) liikennepalveluja ympäröivän infrastruktuurin ja rakennetun ympäristön esteettömyydestä;
- 3) vammaisille henkilöille tarjottavasta avusta;
- 4) älykkäistä lipunmyyntijärjestelmistä;
- 5) reaaliaikaiset matkustustiedot,
- 6) palvelun käyttöä koskevat lisätiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot on tarjottava sähköisesti verkkosivuilla ja mobiilisovelluksissa noudattaen digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 3 a luvun säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sitä sovelletaan kuitenkin vasta 28 päivästä kesäkuuta 2025.

Helsingissä 30.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Hussein al-Tae sd

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäinen sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen